

Jayant Mukherjee

ÎNTÂLNIRE
CU UN CĂLUGĂR

Traducere din limba engleză
de Bianca Savu

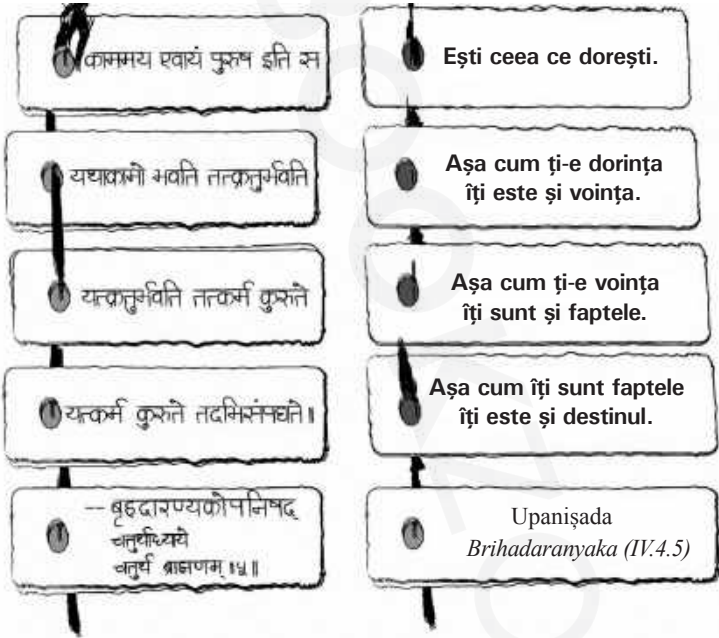
Editura For You
București

*Surorii mele, Nandita,
și părinților mei răposați,
Meena și Mohit Mukherjee*

BOOKZONE

Rațiunea de a fi

Călugărul avea o prezență impunătoare. Văzându-l pe peron, câțiva dintre navetiști s-au îndreptat spre noi, cu priviri hotărâte. Fiecare dorea să-l asculte, în stil indian.

Brusc, mai mulți oameni s-au grăbit să-i atingă picioarele, ceea ce a provocat un mare haos. În plus, s-a întâmplat ca podelele, deja foarte lustruite de vreme și pași, să fie ude din cauza ploilor, sporind învâlmășeala! Oamenii alunecau peste tot.

Câțiva metri mai încolo, o doamnă într-un alb impecabil părea să aibă o altercație cu o familie de imigranți. Episodul parcă se desfășura în plan secundar. Un colț al minții mele îl înregistra, însă nu aveam ochi pentru el, fiind ocupat să-l studiez pe călugăr. Nu era enervat de această intruziune. Toate păreau că i se întâmplă în mod firesc. M-am gândit că întotdeauna are acest efect uimitor asupra oamenilor. Roba portocalie nu putea fi ignorată...

Era un adevărat conducător. Și dacă s-ar fi aflat într-o încăpere plină de oameni, tot ar fi ieșit în evidență. Arăta întotdeauna maiestuos și regal, orice ar fi purtat. Era cu câțiva centimetri mai scund decât colegul meu din copilărie, Deepak, pe care venisem să-l întâmpin în gara Dehradun, alături de prietena noastră Dipali. Ne întâlneam după o pauză de 34 de ani!

Călugărul avea un aspect fizic ce mărturisea ani de exerciții fizice și o conduită obținută în ani de meditație. Deși era cel mai tânăr dintre noi trei, părea că deține înțelepciunea mai multor înțelepți. Se mișca lent, cu umbletul cuiva care nu fusese niciodată grăbit. Ochii lui negri, frumoși și expresivi, și postura capului aveau frumusețea vechii civilizații indiene. Când lua cuvântul, era ca și cum înțelepciunea tuturor călugărilor indieni din vechime s-ar fi aflat în el. Am aflat mai târziu că vorbea mai multe limbi și că se exprima în toate la fel de fluent.

Mai târziu, Deepak mi-a spus că numele său este Swami Virajananda și că urmează să stea cu noi câteva

zile, înainte de a începe o drumeție spre Guptkashi, în apropiere de Badrinath, cel mai important dintre locurile sfinte din pelerinajul Char Dham, din India, în munții Himalaya. Am primit această informație cu o senzație de jenă. Mama mea, deși foarte spirituală, probabil că nu avea să ne tolereze prea mult, pe mine și pe prietenii mei. Ea nu prea agreează excesele religioase. Însă aveam să aflăm mai târziu că mi-am făcut degeaba griji.

Swami¹ a fost primit călduros de toți ai mei, inclusiv de pisică, Poocha, și de câine, Dooka. Era uimitor să o vezi pe Poocha lipindu-se de el, frecându-se și torcând! De obicei, fuge în altă cameră și se cocoată pe bibliotecă sau pe orice alt punct avantajos ori de câte ori vine vreun străin. Nici Dooka nu este prea prietenos cu străinii și are nevoie de timp ca să se adapteze, însă cu Swami s-a purtat ca și cum l-ar fi știut de ani de zile.

Mama l-a întâmpinat cu mâinile împreunate, ca în salutul indian tradițional, iar el i-a întors salutul. Ea l-a întâmpinat ca pe un fiu demult pierdut, iar el i-a răspuns pe măsură.

Erau cu toții oboșiți după zborul din SUA spre Delhi, apoi călătoria cu trenul spre Dehradun. Swami Virajananada și Deepak aveau să facă o baie, în timp ce Dipali și cu mine îi așteptam pe terasă.

Ploile încetaseră și cerul era senin. Lanțul munților Shivalik era foarte vizibil. Pe când ședeam și ne bucuram de aerul proaspăt de muson, Dipali m-a întrebat:

– Așadar, cum îți merge cu scrisul la cartea ta despre Swami Vivekananda?

¹ Titlu generic pentru a desemna un învățător religios hindus. (n.tr.)

– Cartea nu este despre Vivekananda. Este despre mesajul lui, despre ideile sale, despre idealuri și despre principiile pentru care a luptat. Ceea ce a susținut el să găsește deja în spusele și textele înțelepților noștri, în Upanișade, în *Gita* și în alte scrieri. Poate că el a devenit o voce pentru acei înțelepți în împrejurările moderne. A transmis un mesaj menit să fie înțeles de toți și a făcut ca textele vechi să fie relevante în toate căile vieții, inclusiv la locul de muncă, în mănăstire și acasă.

– Există peste o sută de cărți despre el, iar dacă ceea ce a susținut în termeni spirituali se găsește deja în textele vechi, atunci ție ce îți mai rămâne de spus? a vrut să știe Dipali.

– Nu încerc să lămuresc învățăturile din Upanișade sau din *Bhagavad Gita*. Citesc Upanișadele principale, dar nu am nici competența, nici autoritatea pentru a scrie un comentariu pe măsura lor. Nici nu doresc să-i revizuiască lui Swami învățăturile în lumina scrierilor vechi. Și nici nu doresc să ascund faptul că nu e nimic „neo-“ în Vedanta predicată de Vivekananda.

– Pare că faci *neti-neti*², s-a auzit în spatele nostru.

Întorcându-ne, l-am văzut pe Swami Virajananda. El era cel care vorbise.

– Ce este *neti-neti*? l-a întrebat Dipali.

Swami Virajananda i-a răspuns:

– Înseamnă „nici asta, nici asta“ în sanscrită. Este metoda excluderii, precum demonstrația prin excludere din matematică. A fost folosită pentru prima dată ca metodă de către înțeleptul Yajnavalkya, pentru a ajunge la adevăr. Nu

² Termen-cheie în analiza vedică a negației, care, tradus, ar însemna „nici-nici“. El este specific hinduismului, mai cu seamă în Advaita Vedanta și Jnana Yoga. (n.tr.)

denotă o inadecvare sau o neputință, ci este una dintre metodele prin care poți conștientiza Adevărul Absolut respingând ceea ce *nu* este. De aceea Yajnavalkya, în Upanișada *Brihadaranyaka*, consideră că *neti-neti* este metoda absolută.

Atunci am înțeles că, deși avea doar 30 de ani, Swami era o persoană foarte învățată. Cu o voce profundă și rezonantă, precum cea a unui clopot de biserică bun, avea în jur de 1,80 m și era bine făcut, spre deosebire de mine, cu tendințe de îngrășare... Era proaspăt ras, frumos și cu o prezență impunătoare. Rămâneai ținut atunci când vorbea. Era greu de explicat de ce ochii lui păreau că păstrează înțelepciunea trecutului, a prezentului și a viitorului. Era imposibil de pus în cuvinte aura ce îl însoțea.

Dipali l-a întrebat despre Vedanta și Upanișade, iar Swami Virajananda i-a răspuns astfel:

– Există patru Vede: *Rig Veda*, *Yajur Veda*, *Sama Veda* și *Atharva Veda*. Obiectivul vedelor este cunoașterea; *veda* înseamnă „a discerne“, „a cunoaște“. Cunoașterea este înțelepciune veșnică. Este despre natura omului. A studia Vedele înseamnă a studia adevărul etern, întrebându-ne cine suntem, de ce ne-am născut și ce se întâmplă atunci când murim. Vedele sunt profunde și oferă răspunsuri pentru rațiunea existenței noastre.

Numeroși învățați au contribuit la Vede, care au patru diviziuni: Samhita, Brahmana, Aranyaka și Upanișadele. Primele trei sunt cunoscute împreună drept *Karma Kanda* (*karma* însemnând „acțiune“ sau „gânduri“). Cea de-a patra, Upanișadele, este cunoscută și drept *Jnana Kanda* (*jnana* însemnând „cunoaștere“).

„Samhitele“ conțin poeme care au diferite subiecte; unele sunt rugăciuni, în timp ce altele sunt despre procesul creator și despre Univers.

„Brahmanicele“ sunt explicații ale mantrelor (îmnuri în versuri și în proză) sau ritualuri care îi ghidează pe oameni cum să realizeze ritualurile, cu detalii despre îndeplinirea diverselor ceremonii, precum nașterea, căsătoria sau moartea.

Aranya înseamnă „pădure“ în sanscrită; prin urmare, „Aranyaka“ sunt „cărțile pădurii“. Ele le sunt dedicate celor care au plecat în pădure în căutarea păcii și pentru a medita. În vremea compunerii Vedelor, oamenii obișnuiau să plece în pădure după ce se achitau de datoriile lumești, precum căsătoria copiilor. Cărțile „Aranyaka“ oferă o interpretare filosofică a ritualurilor din secțiunile anterioare. Vedele Sama și Atharva nu au Aranyaka.

Âyurveda, sau știința vieții și a medicinei, este parte din Atharva Veda și conține exemple de tratamente medicale inovatoare. După *Âyurveda* urmează *Charaka Samhitā* și *Shushruta Samhitā*, unde sunt schițate chiar și proceduri chirurgicale.

Înterupându-și expunerea, Swami Virajananda i s-a adresat astfel lui Dipali:

– De vreme ce ai ales o carieră muzicală, s-ar putea să te intereseze că fundamentele muzicii indiene clasice, inclusiv cele șapte note (Sapta Swaras), sunt cuprinse în Sama Veda.

Dipali voia să-i fie clarificate anumite nelămuriri despre Upanișade și Vedanta, așa că Swami Virajananda i-a explicat că *Vedanta* înseamnă, literal, „sfârșitul Vedelor“. De vreme ce Upanișadele apar, de regulă, la finalul Vedelor, și ele sunt considerate ca parte din Vedanta. Este cunoscută existența a 108 Upanișade.

„Upanișadă“ înseamnă ceea ce le este predat căutătorilor (discipolilor) care se află la picioarele învățătorilor.

Upanișadele sunt cărți ale înțelepciunii, dar le sunt menite numai acelor care își doresc realmente să experimenteze adevărurile vieții pentru ei înșiși. Ele nu li se adresează tuturor și sunt, poate, cea mai importantă parte a Vedelor. Cele șase sisteme de filosofie indiană numite „Shad-Darsana“ au fost construite pe fundația Upanișadelor.

Cele șase sisteme Darsana sunt:

- Vaiseshika, fondată de Kanada Rishi
- Sankhya, fondată de Kapila Muni
- Yoga, fondată de Patanjali
- Nyaya, fondată de Gautama Rishi
- Mimamsa (sau Purva Mimamsa), fondată de Jaimini
- Vedanta (sau Uttara Mimamsa), fondată de Badarayana

Dintre acestea, Vedanta a devenit filosofia dominantă pentru hinduși. Cuprinde diferite școli, dintre care cele mai importante sunt Advaita Vedanta (nondualistă), Vishistadvaita (nondualistă calificată) și Dvaita (dualistă).

Este important de avut în vedere că însuși cuvântul *darsana* simbolizează diferența dintre filosofia occidentală și cea indiană veche. Prima se bazează mai ales pe căutarea intelectuală, în timp ce a doua caută vederea directă a adevărului și gândirea pură.

Mai târziu, Deepak ni s-a alăturat și m-a întrebat:

– Spune-ne, cum te-ai hotărât să-ți scrii cartea?

Am cântărit întrebarea câteva momente și i-am răspuns astfel:

– Doresc să răspândesc mesajul lui Vivekananda, mesajul spiritualității, al speranței, al curajului, nu al toleranței universale, ci al acceptării universale, al serviciului în slujba celorlalți, care nu se bazează pe milă sau

compasiune, ci pe adorare. Doresc să evidențiez sprijinul său pentru cei slabi și asupriți încă dinainte de a fi devenit la modă să faci asta. Doresc să pun accent pe visul său de a deschide o organizație la nivel mondial fără a fi avut vreun bănuț în buzunar și, ceea ce e și mai important, pe transformarea aceluia vis în realitate. Mesajul lui Vivekananda este pentru toată lumea. Nu era nimic bigot, sectant sau negativ în gândirea lui. Mesajul pe care doresc să-l transmit este că nu e doar posibil, ci și necesar să crezi în tine, chiar și în fața celor mai dure dificultăți, privațiuni și respingeri din partea tuturor.

– Toate acestea sună fantastic, m-a întrerupt Deepak. Ne-ai spus despre mesajul pe care dorești să-l transmiți prin această carte. Totuși, care este, în linii mari, ideea cărții? Ce va conține?

Swami Virajananda, aflat în spatele nostru, a intervenit:

– Shiva! Shiva!

– Poate că voi lăsa conținutul să se dezvolte pe măsură ce înaintez... M-am decis să scriu această carte după multe ezitări, căci știam puține despre Swami Vivekananda, despre cuvintele lui, despre gândurile, ideile și chiar realizările sale. Mai mult, nu sunt în mod deosebit înclinat spre religie ori spiritualitate și știam că, fără o înțelegere a fundamentului său spiritual, demersul ar fi neîntemeiat. Am căutat să înțeleg acea spiritualitate prin ceea ce spunea și făcea el, prin ceea ce spuneau și făceau criticii lui, prin realitățile elementare ale acelor vremuri și, în cele din urmă, să mă întorc la rădăcini, la Upanișade, *Brahma Sutra* și *Bhagavad Gita*. Cine sunt eu? Cine ești tu?

Am explicat apoi cum filosofii și spiritualiștii au încercat să găsească răspunsurile la aceste întrebări de bază